

EL LLIBRE DE LA SETMANA

PERFIL

COLSON WHITEHEAD VA DEBUTAR EL 1999 AMB 'LA INTUÏCIONISTA', UNA FAULA DISTÒPICA SOBRE ASCENSORS. DES DE LLAVORS, EL RACISME HA ESTAT PRESENT EN BONA PART DE LA SEVA OBRA: 'ELS NOIS DE LA NICKEL' (2020) N'ÉS UN NOU EXEMPLE, PREMIAT AMB EL PULITZER

El deure de recordar sempre la Nickel

DAVID VIDAL
CASTELL

Va haver de ser una estudiant de la Universitat de Florida del Sud, que hi feia pràctiques d'arqueologia, qui ho revelés al món dècades després que el primer noi hi fos llançat, lligat dins d'un sac de patates. "La terra tenia alguna cosa estranya". Totes aquelles fractures i cranis rebentats, les caixes toràciques cosides a perdigonades. "I d'això en deien escola". Cap creu, cap nom. "Només ossos esperant que algú els descobris". I, amb els ossos, tota una història que és també la dels que sobreviuen a la Nickel però que, dins del seu cap, són incapaços de sortir-ne. Seran els darrers fumadors de marques estranyes; vells amb dones, exdones i fills amb qui no es parlen; morts a la presó o podrits en tuguris llogats per dies. "Això et feia la Nickel, et retorçava tant que ja no podies dur una vida recta".

Tot i que el llibre és una ficció, com explica el mateix autor als agraïments,

es construeix documentalment sobre la història de la Dozier School for Boys de Marianna, a Florida, i del descobriment del cementiri, que esdevé, al començament del llibre, el de la Nickel. Allà els nois hi entraven per ben poca cosa, sobretot si eren negres. Prendre-li cinc dòlars al mestre. No apartar-se davant d'una dona blanca. Potser la mare es prostituïa o el pare entrava de nit a l'habitació. L'Elwood, però, protagonista d'aquesta novel·la que ja ens arriba amb el Pulitzer 2020 sota el braç, no encaixa en cap d'aquests estereotips. Tot i ser pràcticament orfe i viure amb l'àvia en un suburbi de Tallahassee, és un bon jan optimista i estudiós que segueix el seu propi sol. I aquest només pot ser, a començaments dels seixanta, el de la lluita pels drets civils. Però una injustícia porta l'Elwood i el seu futur prometedor a la Nickel, on coneixerà el Turner. El que els hi passa unirà per sempre els seus destins.

Acaronar els detalls

La història aprofita aquest imaginari de la lluita pels drets civils en el sud supremacista, amb *rednecks* pederastes i obesos suats del KKK, i hi afegeix el de les històries dickensianes d'infant i orfenat del segle XIX. Però el treball de composició i estil dota de sofisticació i profunditat aquestes referències. Els personatges, sobretot els principals, són evolutius i complexos, i fins els secundaris reben pinzellades vigoroses i plàstiques que els fan viure en primer pla uns instants. La veu narradora, doncs, acarona el detall: les claus de l'intendent dringuen al cinturó "com els esperons d'un xèrif" i les commissures dels llavis "se li crispen de plaer o d'emocions més tèrboles" només de pensar en assotar els nanos. Cal notar també el gust pel moment em-

ELS NOIS DE LA NICKEL
COLSON WHITEHEAD
PERISCOPI / LITERATURA
RANDOM HOUSE
TRAD. LAIA FONT I MATEU
256 PÀG. / 19,90 €

blemàtic amb què palesa la paradoxa de les circumstàncies i l'ambigüitat dels personatges. Així, quan la tragèdia és a la cantonada, l'Elwood, tot i ser-ne conscient, torna pels camps de l'escola xiulant "un blues que sempre el feia sentir bé, com una mena de frescor, com l'ombra d'un núvol [...] que era seva per un instant".

La història de la Nickel li serveix a Whitehead per explorar la profunditat de la maldat i la pura crueltat, que no té color de pell. De passada, però, documenta la profunditat tectònica de les arrels supremacistes als EUA, de les quals emana una forma d'ideologia latent en tota la societat, una espècie d'Holocaust prolongat i interminable que ha estat assumit pel país amb la indiferència de qui contempla un element més del paisatge. Ja n'havia parlat en el seu llibre anterior, *El ferrocarril subterrani*, convertit en fenomen literari i premiat el 2017 amb el Pulitzer i el National Book Award.

Escriure és sempre una decisió política, i Whitehead mateix, en aquest cas, així ho ha explicat. Ell és, a més, un narrador fi: el dispositiu de la trama, organitzat al voltant dels tres actes, encaixa i esclata de forma sorprenent a les darreres planes, i ho fa d'una manera que devasta emocionalment el lector i que, lluny de ser gratuïta, subratlla el missatge del llibre. També el punt de vista –una omnisciència selectiva enfocada en dos personatges, l'Elwood i el Turner– està al servei del relat i del missatge polític: la història de l'Elwood és la del Turner i és també la de tots els negres que han viscut i viuen als EUA. Potser, com diu l'Elwood, el seu destí és el de tot el país, fins i tot el dels blancs que han d'assumir aquest passat. Es tracta del deure de la memòria d'Amèrica, una terra que té, efectivament, "alguna cosa estranya". ♦♦

COLSON WHITEHEAD EXPLORA LA PROFUNDITAT DE LA MALDAT I LA PURA CRUELtat, QUE NO TÉ COLOR DE PELL

P. HASSIEPEN